

הַלְבוֹת יְסוּדֵי הַתּוֹרָה פָּרָק ט

א. דָּבָר בְּרוּר וּמִפְרָשׁ בַּתּוֹרָה, שֶׁהִיא מִצְוָה עוֹמֶדֶת לְעוֹלָם וּלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים: אֵין לָהּ לֹא שְׁנוּי, וְלֹא גִרְעוֹן וְלֹא תוֹסֶפֶת, שֶׁנֶּאֱמַר "אֵת כָּל-הַדָּבָר, אֲשֶׁר אָנֹכִי מִצְוָה אֶתְכֶם אֹתוֹ תִּשְׁמְרוּ, לַעֲשׂוֹת: לֹא-תִסֹּף עָלָיו, וְלֹא תִגְרַע מִמֶּנּוּ" (דְּבָרִים יג, א); וְנֶאֱמַר "וְהִנְגַלְתָּ לָנוּ וּלְבָנֵינוּ, עַד-עוֹלָם לַעֲשׂוֹת, אֶת-כָּל-דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת" (דְּבָרִים כט, כח). הֵא לְמַדָּת שְׁכָל דְּבָרֵי תּוֹרָה, מִצְוִין אָנוּ לַעֲשׂוֹתָן עַד עוֹלָם; וְכֵן הוּא אוֹמֵר "חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם" (וִיקְרָא ג, יז; וְעוֹד שְׁבַע מְקוֹמוֹת), וְנֶאֱמַר "לֹא בַשָּׁמַיִם, הִיא" (דְּבָרִים ל, יב). הֵא לְמַדָּת שְׁאִין נִבְיָא רִשְׁאֵי לְחַדֵּשׁ דָּבָר, מֵעַתָּה.

ב. לְפִיכָךְ אִם יַעֲמֵד אִישׁ, בֵּין מִיִּשְׂרָאֵל בֵּין מִן הָאֻמוֹת, וַיַּעֲשֶׂה אוֹת וּמוֹפֵת וַיֹּאמֶר שֶׁה' שָׁלַח לְהוֹסִיף מִצְוָה, אוּ לְגַרֵעַ מִצְוָה, אוּ לְפָרֵשׁ בַּמִּצְוָה מִן הַמִּצְוֹת פְּרוּשׁ שֶׁלֹּא שָׁמַעְנוּ מִמֶּשֶׁה, אוּ שֶׁאִם שְׁאוֹתֵן הַמִּצְוֹת שֶׁנִּצְטָווּ בָּהֶן יִשְׂרָאֵל אֵינָן לְעוֹלָם וּלְדוֹרֵי דוֹרוֹת אֲלֵא מִצְוֹת לְפִי זְמַן הָיוּ הָרִי זֶה נִבְיָא שֶׁקָּר, שֶׁהָרִי בָּא לְהַכְחִישׁ נְבוּאָתוֹ שֶׁלֹּא שֶׁלֹּא שֶׁלֹּא; וּמִיתָתוֹ בַּחֲנֹק, עַל שֶׁהִזִּיד לְדַבֵּר בְּשֵׁם ה' אֲשֶׁר לֹא צִוָּהוּ, שֶׁהוּא בְּרוּךְ שָׁמוּ צִוָּה לְמַשֶּׁה שֶׁהַמִּצְוָה הַזֹּאת "לָנוּ וּלְבָנֵינוּ, עַד-עוֹלָם" (דְּבָרִים כט, כח), וְ"לֹא אִישׁ אֶל וַיִּכְזֹּב" (בַּמִּדְבָּר כג, יט).

ג. אִם כֵּן, לָמָּה נֶאֱמַר בַּתּוֹרָה "נִבְיָא אֲקִים לָהֶם מִקְרָב אַחִיהֶם" (דְּבָרִים יח, יח) לֹא לַעֲשׂוֹת דָּת הוּא בָּא, אֲלֵא לְצוּת עַל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה, וּלְהַזְהִיר הָעָם שֶׁלֹּא יַעֲבְרוּ עָלֶיהָ, כִּמּוֹ שֶׁאִם הָאֲחֵרוֹן שֶׁבָּהֶם "זָכְרוּ, תּוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדִּי" (מֵלָאכִי ג, כב).

ד. וְכֵן אִם צִוָּנוּ בְּדְבָרֵי הָרְשׁוֹת, כְּגוֹן לָכּוּ לְמִקְוֶם פְּלוּנִי אוּ אֶל תִּלְכוּ, עָשׂוּ מִלְחָמָה הַיּוֹם אוּ אֶל תַּעֲשׂוּ, בָּנוּ חוֹמָה זֹו אוּ אֶל תִּבְנוּהָ מִצְוָה לְשִׁמְעַע לוֹ; וְהָעוֹבֵר עַל דְּבָרָיו חֵיב מִיתָה בְּיַדִּי שָׁמַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר "וְהָיָה, הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא-יִשְׁמַע אֶל-דְּבָרֵי, אֲשֶׁר יִדְבֹּר, בְּשִׁמִּי אָנֹכִי, אֲדַרְשׁ מַעֲמוֹ" (דְּבָרִים יח, ט). וְכֵן נִבְיָא שֶׁעָבַר עַל דְּבָרֵי עֲצָמוֹ, וְהַכּוֹבֵשׁ נְבוּאָתוֹ חֵיב מִיתָה בְּיַדִּי שָׁמַיִם; וּבִשְׁלֹשֶׁתָן נֶאֱמַר "אָנֹכִי, אֲדַרְשׁ מַעֲמוֹ".

ה. וְכֵן אִם יֹאמֶר לָנוּ הַנְּבִיָא שֶׁנּוֹדַע לָנוּ שֶׁהוּא נִבְיָא, לַעֲבֹר עַל אַחַת מִכָּל מִצְוֹת הָאֻמוֹרוֹת בַּתּוֹרָה אוּ עַל מִצְוֹת הָרִבָּה, בֵּין קָלוֹת בֵּין חֲמוּרוֹת, לְפִי שַׁעַת מִצְוָה לְשִׁמְעַע לוֹ. וְכֵן לְמַדְנּוּ מִחֻכְמִים הָרִאשׁוֹנִים, מִפִּי הַשְּׁמוּעָה: בְּכָל, אִם יֹאמֶר לָךְ נִבְיָא עָבַר עַל דְּבָרֵי תּוֹרָה, כִּאֲלִיָּהוּ בְּהַר הַכְּרִמָּל, שָׁמַע לוֹ חוּץ מֵעֲבוּדָה זָרָה. וְהוּא, שִׁיָּהִיָּה הַדָּבָר לְפִי שַׁעַת כְּגוֹן אֲלִיָּהוּ בְּהַר הַכְּרִמָּל, שֶׁהִקְרִיב עוֹלָה בַּחוּץ, וִירוּשָׁלַיִם נִבְחָרָה, וְהַמִּקְרִיב בַּחוּץ חֵיב כָּרֶת. וּמִפְּנֵי שֶׁהוּא נִבְיָא, מִצְוָה לְשִׁמְעַע לוֹ; וְגַם בְּזֶה נֶאֱמַר "אֲלֵיו, תִּשְׁמָעוּן" (דְּבָרִים יח, טו).

ו. וְאֵלּוֹ שֶׁאֵלּוֹ אֶת אֲלִיָּהוּ וְאָמְרוּ לוֹ, נַעֲקֹר מֶה שֶׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה "פֶּן-תַּעֲלֶה עֲלֵתֶיךָ, בְּכָל-מְקוֹם, אֲשֶׁר תִּרְאֶה" (דְּבָרִים יב, יג) הָיָה אוֹמֵר לֹא, אֲלֵא הַמִּקְרִיב בַּחוּץ לְעוֹלָם חֵיב כָּרֶת, כִּמּוֹ שֶׁצִּוָּה מֹשֶׁה; אֲבָל אֲנִי הַיּוֹם אֲקִרִיב בַּחוּץ בְּדָבָר ה', כִּדִּי לְהַכְחִישׁ נִבְיָאֵי הַבַּעַל.

ז. וְעַל הַדֶּרֶךְ הַזֹּאת, אִם צִוָּנוּ כָּל הַנְּבִיָאִים לַעֲבֹר לְפִי שַׁעַת, מִצְוָה לְשִׁמְעַע לָהֶם; וְאִם אָמְרוּ שֶׁהַדָּבָר נַעֲקֹר לְעוֹלָם מִיתָתָן בַּחֲנֹק, שֶׁהַתּוֹרָה אָמְרָה "לָנוּ וּלְבָנֵינוּ, עַד-עוֹלָם" (דְּבָרִים כט, כח). וְכֵן

אם עָקַר דְּבַר מִדְּבָרִים שְׁלֹמֹדְנוּ מִפִּי הַשְּׁמוּעָה, אוֹ שֶׁאָמַר בְּדִין מִדִּינֵי תוֹרָה שֶׁה' צִוָּה לוֹ שֶׁהִדִּין כֶּךָ הוּא וְהִלָּכָה כְּדִבְרֵי פְלוֹנִי הֲרִי זֶה נִבְיָא שֶׁקָּר, וַיִּחַנֵּק אֶף עַל פִּי שֶׁעָשָׂה אוֹת: שֶׁהֲרִי בָּא לְהַכְחִישׁ תּוֹרָה שֶׁאִמְרָה "לֹא בַשָּׁמַיִם, הִיא" (דְּבָרִים ל,יב). אֲבָל לְפִי שְׁעָה, שׁוֹמְעִין לוֹ בְּכָל.

ח. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּשָׂאֵר מִצְוֹת; אֲבָל בַּעֲבוּדָה זָרָה אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ, וְאֶפְלוּ לְפִי שְׁעָה. וְאֶפְלוּ עָשָׂה אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים גְּדוֹלִים, וְאָמַר שֶׁה' צִוָּהוּ שֶׁתַּעֲבֹד עֲבוּדָה זָרָה הַיּוֹם בְּלִבָּד, אוֹ בְּשְׁעָה זֹו בְּלִבָּד הֲרִי זֶה דְּבַר סָרָה עַל ה'; וְעַל זֶה צִוָּה הַכָּתוּב וְאָמַר "וּבֹא הָאוֹת וְהַמוֹפֶת . . . לֹא תִשְׁמַע . . . כִּי דְבַר-סָרָה עַל-ה' אֱלֹהֵיכֶם" (דְּבָרִים יג,1-10): שֶׁהֲרִי זֶה בָּא לְהַכְחִישׁ נִבְיאוֹתוֹ שְׁלֹמֹשָׁה. וּלְפִיכֶךָ נִדְעַ בּוֹדָאֵי שֶׁהוּא נִבְיָא שֶׁקָּר, וְכָל שֶׁעָשָׂה בְּלֹאט וְכִשּׁוּף עָשָׂה; וַיִּחַנֵּק.